

Dagmara Jas

ORCID: 0009-0002-8582-8458

PAMIĘĆ W DOBIE INTERNETU: ROLA NOWYCH MEDIÓW W PRZECHOWYWANIU WSPÓLNYCH DOŚWIADCZEŃ

Całkiem nowe media

W dobie wszechobecnego Internetu nasza percepcja i sposób przetwarzania informacji ulegają dynamicznym zmianom. Obserwujemy, jak tradycyjne formy komunikacji ustępują miejsca nowym mediom, które przenoszą naszą pamięć i doświadczenia do cyfrowej przestrzeni. Zmiany w kwestiach społecznych, politycznych, interpersonalnych, a także kulturowych dają możliwość odpowiedzi na pytanie jak pamiętamy i jak zapominamy (Hoskins et al., 2008, 5–7).

W niniejszym artykule przyjrzymy się roli nowych mediów w przechowywaniu wspólnych doświadczeń oraz ich wpływowi na nasze zrozumienie pamięci zbiorowej. Nie stanowi on pełnej formy opracowania tej obszernej sfery badawczej, a jest jedynie przybliżeniem wybranych nowoczesnych narzędzi służących do przechowywania wspólnych i personalnych doświadczeń. Skoncentrujemy się zarówno na pozytywnych aspektach, takich jak łatwiejszy dostęp do informacji i szybsza komunikacja, jak i na potencjalnych wyzwaniach, takich jak zniekształcenia pamięci wynikające z nadmiaru informacji oraz utrata kontroli nad własnymi wspomnieniami.

Powszechnie wiadomo, że nowe media na przestrzeni ostatnich lat zdominowały wiele aspektów naszego życia. Warto jednak podkreślić fakt, że rozwój nowych technologii, sztucznej inteligencji oraz narzędzi, które pomagają nam materializować i przechowywać wspomnienia jest w fazie ciągłego, dynamicznego rozwoju i z każdym rokiem, a nawet miesiącem zaskakuje nas – odbiorców i użytkowników. Właśnie dlatego warto zadać sobie pytanie z jakich obecnie narzędzi możemy skorzystać, aby lepiej zapisać nasze wspomnienia.

Warto również zastanowić się, czy wykorzystywane aplikacje i narzędzia nowych technologii mają jakieś wady, a być może, dla obecnych pokoleń materializacja wspomnień i ich przechowywanie nie są już tak istotne. Według Paula Levinsona z Fordham University w Nowym Jorku, żyjemy w czasach nowych mediów (Levinson, 2010, 11–13). Nie jesteśmy jedynie konsumentami, ale staliśmy się również twórcami, aktywnie uczestniczącymi w procesie tworzenia i zachowywania wspomnień w mediach.

Tradycyjne metody

W dobie Internetu i nowych mediów pamięć ludzka poddawana jest wielu próbom. Otoczeni przez urządzenia jesteśmy częściowo zwolnieni z zapamiętywania rzeczy istotnych, a życie w ciągłym biegu często powoduje brak skupienia na dobrych wspomnieniach. Kolejną z przyczyn jest również przeświadczenie, że obecny świat i możliwości pozwalają nam odtworzyć wspomnienia po raz kolejny w realnej rzeczywistości. Często spotkania lub wyjazdy traktowane są jako sytuacje, w których można uczestniczyć po raz kolejny. Jednak w czasach przed rewolucją nowych mediów i Internetu standardy dotyczące przechowywania wspomnień wyglądały zupełnie inaczej. Od wielu pokoleń dominowały ustne opowiadania i rytuały. Obok formy werbalnej znajdowały się odręczne zapiski, z własnoręcznie wykonanymi ilustracjami lub fotografiami. Te drugie często po wywołaniu na odwrocie miały zapisaną datę oraz miejsce wykonania zdjęcia. Być może, autorzy robili to z powodu niedoskonałej jakości wykonanych zdjęć lub z większego sentymentu do uwiecznionych wspomnień.

Większość ludzi jako nośnik pamięci historycznej wymienia: pamięć indywidualną i tradycję, dzienniki i pamiętniki, podręczniki, wszelkiego rodzaju dzieła literackie, a także filmy i audycje telewizyjne o przeszłości lub pamiętinki domowe (Kołodzińska, 2015). Oznacza to, że informacji o przeszłości możemy szukać praktycznie w każdym przedmiocie. Ponadto nośnikiem pamięci może być praktycznie wszystko (Kula, 2002). Jedynie forma w jakiej przetrwało przez lata może dostarczyć nam więcej lub mniej informacji.

W przypadku interpersonalnych nośników wspomnień z odległej przeszłości sprawa jest zdecydowanie bardziej indywidualna. To od człowieka, czyli jednostki zależy, jak wiele zapamiętamy i jak wpłyną na nas pozostałe czynniki, na przykład czas lub priorytetyzacja przeżytych wspomnień. Czasem pod wpływem silnych pozytywnych emocji powstają w naszej pamięci zdecydowanie trwalsze wspomnienia, a pod wpływem negatywnych doznań

proces zapamiętywania jest zdecydowanie słabszy (Bajczyk, 2019). Tradycyjne metody, takie jak opowiadanie historii, pisemne zapiski czy fotografie, nadal stanowią istotny sposób zachowywania wspomnień, jednakże zanotowane na kartach Internetu stają się one nie tylko bardziej dostępne, lecz także bardziej trwałe i skalowalne.

Nowe możliwości

Wspomnienia od wieków stanowiły fundamentalną kwestię ludzkiego doświadczenia i tożsamości. Wraz z nieustannym postępem nowych technologii poszukujemy i odkrywamy coraz to nowsze sposoby ich przechowywania.

Podstawowym narzędziem do ich magazynowania jest oczywiście Internet i działające dzięki niemu aplikacje.

Gdy okno przeglądarki internetowej zastąpiło zarówno ekran kinowy i telewizyjny, jak i ściany w galerii sztuki, bibliotekę i książkę, uświadomiliśmy sobie, w jakiej znaleźliśmy się w sytuacji: cała kultura, miniona i obecna, zaczęła być filtrowana przez komputer i szczególny interfejs człowiek – komputer (Manovich, 2006).

W obecnych czasach to właśnie nasze komputery i smartfony stały się nośnikami naszych wspomnień. W folderach, podfolderach lub w prywatnych dokumentach elektronicznych przechowujemy to co ma zostać z nami na dłużej. Obecnie młode pokolenie dalekie jest od wywoływania zdjęć i przechowywania ich jedynie w formie papierowej. To właśnie w obecnych czasach następuje ogromny rozwój cyfrowych alternatyw stworzonych do przechowywania wspomnień. Wspomniane wcześniej smartfony zdecydowanie zdominowały ranking narzędzi do materializacji i przechowywania wspomnień już wiele lat temu. Jedną z przodujących marek jest amerykańska korporacja *Apple*. Marka ta powstała pod koniec lat 70. XX wieku, łącząc ze sobą różne środowiska kulturowe (Mishra, 2019). Obecnie użytkownicy marki *Apple* posiadają w swoim sprzęcie kilka ciekawych funkcji. Aplikacja *Zdjęcia* oferuje funkcję zwaną *Memories*, która automatycznie tworzy skompilowane filmy ze zdjęć i filmów zapisanych w urządzeniu użytkownika. Te filmy mogą być oparte na różnych kryteriach, takich jak data, lokalizacja czy osoby obecne na zdjęciach. Przygotowany materiał może zostać udostępniony innym osobom.

Kolejną opcją oferowaną przez firmę *Apple* jest usługa *iCloud*, która umożliwia automatyczną synchronizację zdjęć i filmów między różnymi urządzeniami użytkownika. Nawet podstawowa aplikacja *Zdjęcia* automatycznie organizuje

i kataloguje wykonane zdjęcia i filmy użytkownika. Dzięki funkcjom, takim jak automatyczne tworzenie albumów, rozpoznawanie twarzy i miejsca, użytkownicy mogą łatwo przeglądać i odnajdywać wspomnienia, które zostały konkretnie skategoryzowane.

Uporządkowanie wspomnień sprzyja lepszemu procesowi ich odświeżania w późniejszym czasie. Oprócz kategoryzacji niezwykle istotna jest również trwałość. Właśnie dlatego wraz z postępem technologii została stworzona opcja zapisu w chmurze, która przez wielu uznawana jest za jedną z bezpieczniejszych opcji przechowywania naszych danych. Poniżej znajduje się kilka najważniejszych zalet korzystania z alternatywy tradycyjnego serwera, na którym przechowujemy nasze wspomnienia:

- oszczędność miejsca na fizycznym dysku – w przypadku dużej ilości cyfrowych wspomnień użytkownicy nie zabierają całej pojemności pamięci urządzeń mobilnych;
- historia nagrań – zapis w chmurze pozwala na pełną kontrolę wprowadzonych zmian w plikach;
- współdzielenie – za pomocą udostępnionego materiału możemy podzielić się naszymi wspomnieniami z innymi użytkownikami. Pliki mogą być prywatne lub publiczne, w zależności od tego jakie treści planujemy udostępnić;
- synchronizacja – funkcja, która pozwala na połączenie ze sobą wszystkich urządzeń, na których zalogowany jest użytkownik. Dzięki temu mamy dostęp do tych samych plików niezależnie od tego czy korzystamy obecnie z telefonu czy laptopa.

Pomimo wielu zalet, każde nowe rozwiązanie technologiczne posiada również słabe strony. Warto w tym miejscu podkreślić fakt, że poufność naszych danych zostaje zagrożona. Nasze zdjęcia i inne pliki nie są przechowywane fizycznie na naszych serwerach. Zapis w chmurze nie gwarantuje poufności danych i podwyższa ryzyko ich wycieku do osób niepożądanych. Właśnie dlatego powinniśmy zwracać szczególną uwagę na treści zapisywane na urządzeniach mobilnych.

W ostatnim czasie popularnym zjawiskiem pojawiającym się w Internecie jest tworzenie przez młodych rodziców skrzynek mailowych, na które zostają wysyłane zdjęcia i tekstowe zapisy wspomnień przez pierwsze 18 lat życia ich dzieci. Wraz z przekroczeniem progu pełnoletności, dzieci dostaną dane dostępne do maila, który przyjął formę archiwum wspomnień. Warto podkreślić, że jest to stosunkowo nowa tendencja i ciężko prognozować jej trwałość w kolejnych latach.

Kolejną aplikacją, która zrewolucjonizowała proces tworzenia wspomnień przez młode pokolenia jest *Snapchat*. Od czasów jego uruchomienia

w 2011 roku (Smith, 2017), pobił on rekordy popularności wśród użytkowników. Na czym polegał fenomen aplikacji i co pozwoliło jej przetrwać do dnia dzisiejszego? Popularne snapy to potoczne nazwy zdjęć lub krótkich nagrań udostępnianych na aplikacji. Od początku wyróżniał się on na tle innych aplikacji, ponieważ oferował dwa sposoby dzielenia się wspomnieniami i aktualnymi wydarzeniami z naszego życia. Pierwsza z nich to wiadomości wideo lub zdjęcia, które mogą być wysyłane do konkretnych osób na czas określony przez nadawcę (od kilku sekund do maksymalnie 24 godzin). Po upływie tego czasu snap zostaje usunięty. Druga to publikacja stories, czyli zbiorów snapów, które mogą być oglądane przez wszystkich znajomych użytkownika przez 24 godziny. Zdjęcia i filmy, które mogą być ustawione jako publicznie dostępne dla wszystkich lub tylko dla wybranych osób.

Ponadto aplikacja *Snapchat* oferuje wszelkiego rodzaju efekty specjalne, filtry i grafiki. W ten sposób zmienione zdjęcia mogą dalece odbiegać od formy pierwotnej. Odtworzenie ich po wielu latach będzie przekłamywać nasze wspomnienia, bo wizerunek widoczny na grafice lub krótkim wideo nie ma nic wspólnego z zdjęciem wykonanym bez żadnego retuszu.

Snapchat stał się pionierem w publikacji stories, jednak niewiele później kolejne aplikacje służące nie tylko do komunikacji międzyludzkiej, ale również materializacji wspomnień poszły w jego ślady. W sierpniu 2016 roku zrobił to *Instagram* (Instagram Blog, 2017), *WhatsApp* w lutym 2017 (Wagner, 2017a), następnie podobną funkcję dodał do swojej aplikacji *Facebook* w maju 2017 (Wagner, 2017b).

Udostępnienie funkcji stories przyczyniło się do jeszcze większej popularności ww. aplikacji w naszym społeczeństwie:

More people than ever are sharing their own media, social media engagement now represents over 20 percent of total internet use, many millions of hours are being spent by people uploading pictures, tagging links with comments, writing little blurbs, and yes, once in a while uploading a video they made themselves. Many more people, and communities, are waking up to the power of their own voice in the media, and are finding the means to express themselves, for themselves and their communities through the new media (Lambert, 2013).

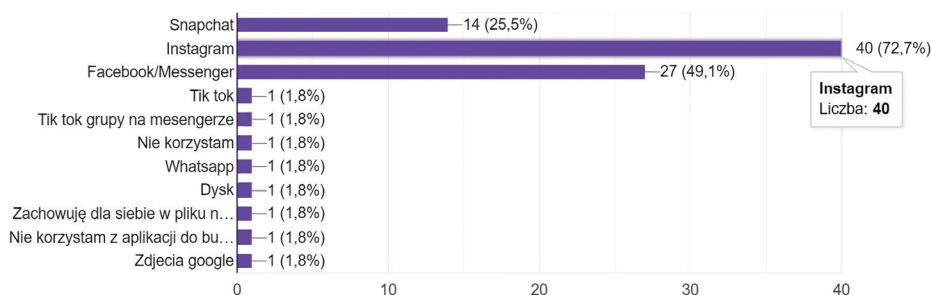
Nowe media i social media stały się więc nieodłącznym elementem dokumentowania i przechowywania wspomnień w obecnych czasach. Zróżnicowana baza opcji i personalizacja przechowywania daje użytkownikom dużą swobodę wyboru. Wprowadzenie do analizy danych związanych z dokumentowaniem wspomnień jest kluczowe dla zrozumienia roli, jaką odgrywają w naszym życiu. Są nieodłącznym elementem naszej świadomości, pozwalają nam lepiej

zrozumieć teraźniejszość i przeszłość. Poprzez analizę poniższych danych można zgłębić wzorce i trendy związane z dokumentowaniem wspomnień, a także zidentyfikować ewentualne korzyści i wyzwania związane z tą praktyką.

Poniższy wykres to wynik zapytania ankietowanych, którą z popularnych aplikacji najczęściej wykorzystują do dokumentowania wspomnień.

Z których aplikacji korzystasz przy dokumentowaniu wspomnień?

55 odpowiedzi

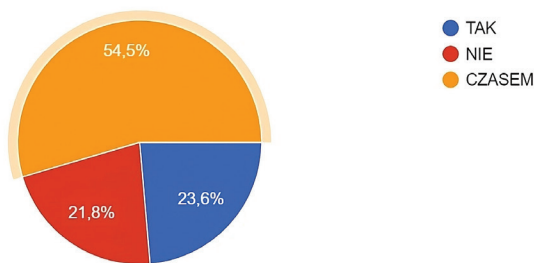
Rys. 1. Aplikacje do dokumentowania wspomnień

Źródło: opracowanie własne

Kolejne zagadnienie odniosło się do klasycznej formy wywoływania i przechowywania zdjęć w formie papierowej.

Czy wywołujesz/drukujesz zdjęcia w formie papierowej?

55 odpowiedzi

Rys. 2. Popularność wersji papierowej zdjęć

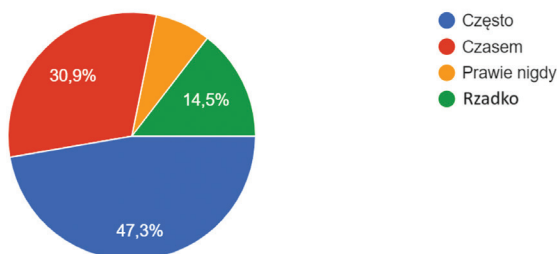
Źródło: opracowanie własne

Ostatnie pytanie dotyczyło powrotu do wspomnień i próby odpowiedzi na pytanie, czy chętnie wracamy i wspominamy prowadząc obecnie tak zajęty i zabiegany styl życia. Poniższy diagram pokazuje wariant „często” w prawie

połowie ankietowanych odpowiedzi. Taki wynik daje nadzieję na przyszłość i pielęgnowanie wspomnień przez kolejne pokolenia.

Czy często wracasz do starych wspomnień?

55 odpowiedzi

Rys. 3. Powrót do starych wspomnień

Źródło: opracowanie własne

Badania wykazują, że nowe media nie tylko zmieniły i zmieniają sposób, w jaki przetwarzamy i przechowujemy informacje, ale również pokazują wpływ na sposób, w jaki formujemy nasze zbiorowe pamięci. Dynamika procesu materializacji i przechowywania wspomnień ulega ciągłej zmianie. Pomimo rewolucji i odejścia od tradycyjnych metod, wspomnienia dalej są dla nas istotne.

Dzięki platformom społecznościowym, takim jak *Facebook* czy *Instagram*, ludzie mogą szybko i łatwo dzielić się swoimi doświadczeniami z innymi oraz tworzyć wspólne wirtualne przestrzenie pamięci. Oczywiście istnieje szereg zagrożeń przedostania się naszych prywatnych rzeczy do szerszej i niechcianej publiczności, jednak obawa przed utratą danych jest wciąż mniejsza, niż chęć dokumentacji i publikacji naszych wspomnień. Warto jednak podkreślić, że w przypadku wspomnień to nie forma ich przechowywania jest najważniejsza, ale emocje, jakie towarzyszą nam, kiedy tworzymy te wspomnienia w czasie rzeczywistym. To właśnie od nich i od tego, jak pozytywne będą zależeć czas przechowywania ich w naszym umyśle, a nie na *Instagramie*.

Bibliografia

Bajczyk, D. (2024). *Rola emocji w zapamiętywaniu*, <https://www.senuto.com/pl/blog/rola-emocji-w-zapamietywaniu-czyli-jak-tworzyc-zapamietywalny-content/> [dostęp: 21.04.2024].

- Hoskins A., Banier A., Kantsteiner W., Sutton J. (2008). *Editorial*, *Memory Studies*, 1, 5–7.
- Instagram Blog (2017). *Introducing Instagram Stories*, <http://blog.instagram.com/post/148348940287/160802-stories> [accessed: 20.02.2024].
- Kołodzińska M. (2015). *Cyberpamięć i inne formy upamiętniania w przestrzeni Internetu jako czynnik kształtowania kultur pamięci miast*, *Media – Kultura – Komunikacja Społeczna*, 11 (3), 9–20.
- Kula, M. (2002). *Nośniki pamięci historycznej*, Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- Lambert, J. (2013). *Digital Storytelling: Capturing Lives, Creating Community*, New York: Routledge.
- Levinson, P. (2010). *Nowe nowe media*, Kraków: WAM.
- Manovich, L. (2006). *Język nowych mediów*, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Mishra, V. (2019). *5G Captured 5% of the Global Premium Market in Q3 2019*, <https://www.counterpointresearch.com/5g-captured-5-global-premium-market-q3-2019/> [accessed: 20.04.2024].
- Smith, C. (2017). *121 Amazing Snapchat Statistics and Facts (February 2017)*, DMR, <http://expandedramblings.com/index.php/snapchat-statistics/> [accessed: 20.03.2024].
- Wagner, K. (2017a). *WhatsApp is rolling out its own version of Snapchat (and Instagram) Stories*, <https://www.recode.net/2017/2/20/14663674/whatsapp-rolling-out-version-snapchatinstagram-stories> [accessed: 20.02.2024].
- Wagner, K. (2017b). *Messenger just became the latest Facebook app to launch a Stories feature*, <https://www.recode.net/2017/3/9/14863428/messenger-stories-days-snapchat-instagram> [accessed: 15.02.2024].